

Sprawozdanie z działalności
Narodowego Instytutu Dziedzictwa
w 2011 roku

Narodowy Instytut Dziedzictwa realizuje zadania określone w statucie obowiązującym od 1 stycznia 2011 r. Zgodnie z Zarządzeniem nr 32 Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie zmiany nazwy i zakresu działania Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków, z dniem 1 stycznia 2011 r. Ośrodek otrzymał nazwę: Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID). Wiąże się to z nadaniem instytucji nowego statutu oraz zasadniczą zmianą w sposobie realizacji wyznaczonych celów.

Niniejszy dokument jest zatem pierwszym rocznym sprawozdaniem NID. Jego układ odzwierciedla wykaz zadań określonych w nowym statucie i bezpośrednio wskazuje sposób i poziom ich wykonania w pierwszym roku funkcjonowania Instytutu w nowym kształcie.

Narodowy Instytut Dziedzictwa jest nowoczesną instytucją kultury, która dąży do przywrócenia dziedzictwu właściwej roli w życiu społecznym, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, zapisaną w Konstytucji RP i stanowiącą podstawą współczesnych systemów zarządzania dziedzictwem na świecie.

W myśl tej zasady nasze funkcjonowanie nie może umniejszać możliwościom przyszłych pokoleń, a nadrzędnym celem realizowanej polityki ochrony dziedzictwa kulturowego winno być założenie, że jest ono ważnym czynnikiem rozwoju lokalnego i spójności społecznej.

Nie bez znaczenia jest fakt, że słowo „zabytek” w nazwie instytucji zostało zastąpione przez słowo „dziedzictwo”. Dziedzictwo pozwala zrozumieć historyczny, społeczny i emocjonalny kontekst funkcjonowania zabytku, a tym samym dostrzec potrzebę i konieczność jego ochrony.

Strategia działania NID zakłada odejście od dotychczasowego pasywnego modelu administrowania zabytkami na rzecz aktywnego zarządzania dziedzictwem.

Misją Narodowego Instytutu Dziedzictwa jest tworzenie podstaw dla zrównoważonej ochrony dziedzictwa poprzez gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o zabytkach, wyznaczanie standardów ich ochrony i konserwacji oraz kształtowanie świadomości społecznej celem zachowania dziedzictwa kulturowego Polski dla przyszłych pokoleń.

Zgodnie z § 3 statutu NID Instytut realizuje zadania w zakresie zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego Polski w celu jego zachowania dla przyszłych pokoleń poprzez:

- 1) gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie;
- 2) wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony i konserwacji zabytków;
- 3) kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wartości i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Do zadań Instytutu należy w szczególności (§ 4 statutu NID):

- **Monitorowanie stanu zachowania i ocena wartości zasobu dziedzictwa**

Celem tego zadania jest pozyskiwanie aktualnych i rzetelnych danych na temat stanu zasobu dziedzictwa. Od 2009 r. NID prowadzi w imieniu Generalnego Konserwatora Zabytków postępowania administracyjne związane z wnioskami o skreślenie z rejestru zabytków. W roku 2011 przygotowano 151 opinii w tym zakresie oraz 109 projektów decyzji.

- **Archiwizowanie zbiorów dokumentów związanych z ochroną zabytków oraz ich digitalizacja i upowszechnianie**

Celem zadania jest zachowanie informacji o zasobie zabytkowym dla przyszłych pokoleń. NID na bieżąco zarządza zasobem archiwalnym, na który składa się 5190 mb archiwaliów oraz stale przyjmuje nowe zbiory.

W omawianym okresie przyjęto i opracowano również 472 decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomości, 99 decyzje o skreśleniu z rejestru zabytków, 2233 postanowienia zmieniające lub wyjaśniające treść wydanych wcześniej decyzji, a także 382 decyzji o wpisie do rejestru zabytków ruchomych obejmujących 6381 obiektów sztuki i rzemiosła artystycznego, 261 zmian numerów oraz postanowień związanych z rejestrem zabytków ruchomych, 25 decyzji dotyczących zabytków techniki, 6 decyzji o skreśleniu z rejestru i 6 zmian numerów rejestru dotyczących zabytków techniki oraz 3 decyzje o wpisie do rejestru zabytków archeologicznych i 4 decyzje dotyczące skreśleń z rejestru zabytków archeologicznych.

Zarchiwizowano także 4 mb, tj. 317 opracowań wyników badań archeologicznych prowadzonych na trasie budowy dróg krajowych i autostrad. Na bieżąco trwa także archiwizacja tysięcy zdjęć obiektów zabytkowych, wykonywanych przez pracowników NID podczas lustracji terenowych.

Archiwalia zgromadzone w NID w formie tradycyjnej oraz dokumentacja już zdigitalizowana jest udostępniana osobom zainteresowanym w oparciu o regulamin uwzględniający wszystkie obowiązujące ograniczenia prawne.

- **Budowa i rozwój ogólnopolskiej, geoprzestrzennej bazy danych o zabytkach**

Celem zadania jest realizacja zadań wynikających z ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej dla obszarów chronionych (zabytki), które organ wiodący - Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, powierzył Narodowemu Instytutowi Dziedzictwa. W ramach niniejszego zadania dostosowano polską klasyfikację zabytków do standardu dyrektywy INSPIRE, utworzono słowniki do modelu bazy danych o zabytkach archeologicznych oraz

współpracowano z Głównym Urzędem Geodezji i Kartografii w zakresie tworzenia infrastruktury informacji przestrzennej w ramach prac zespołu ds. metadanych ds. I i II grupy tematycznej.

W związku z przyznanymi przez MKiDN środkami finansowymi na działania związane z digitalizacją zabytków, w drugiej połowie roku przygotowano raporty i zestawienia statystyczne dotyczące rozmieszczenia zabytków rejestrowych w Polsce. Pozyskano także dane referencyjne dla obszaru całej Polski zgromadzone w państwowym zasobie geodezyjnym i kartograficznym oraz pozyskano dane referencyjne dla obszaru całej Polski zgromadzone w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, dotyczące granic odniesienia działek ewidencyjnych. Przeprowadzono także adaptację przygotowanych słowników archeologicznych do wymogów dyrektywy INSPIRE, poczyniono uzgodnienia dotyczące modelu danych o zabytkach rejestrowych archeologicznych. Trwają prace nad dostosowaniem słowników dotyczących zabytków nieruchomości oraz ich modelu danych. Zgodnie z zaleceniami Rady ds. Infrastruktury Informacji Przestrzennej, w której pracach z ramienia MKiDN uczestniczy dyrektor NID (z upoważnienia Generalnego Konserwatora Zabytków, członka Rady), w NID utworzono punkt kontaktowy ds. INSPIRE, co znacząco usprawnia koordynację działań, za którą odpowiada Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

Przygotowano i rozstrzygnięto postępowanie przetargowe na zakup systemu narzędziowego GIS do pozyskiwania i prezentacji danych geoprzestrzennych, co jest milowym krokiem w kierunku budowy zintegrowanego systemu informacji o zabytkach. W ramach przygotowania kadry NID do pracy w obszarze IIP przeprowadzono szkolenia z zakresu obsługi urządzeń klasy GPS RTK oraz GPS GIS i wyposażono w nie komórki organizacyjne zajmujące się lustracjami terenowymi (w tym oddziały terenowe).

W ramach realizacji zadania przeszkolono 65 pracowników NID w zakresie znajomości infrastruktury informacji przestrzennej. Szkolenia zrealizowano w ramach projektu „Edukacyjne wsparcie wdrażania dyrektywy INSPIRE w administracji samorządowej w kontekście podniesienia jakości usług i efektywności działania” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii. NID we współpracy z GUGiK i wykonawcami projektu opracował zakres szkoleń dedykowany dla specjalistów z dziedziny ochrony zabytków.

- **Gromadzenie dokumentacji Krajowej Ewidencji Zabytków**

Celem zadania jest realizacja ustawowego obowiązku Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W okresie sprawozdawczym przyjęto 970 nowe karty architektury i budownictwa, 20 ewidencji parków i ogrodów, 121 kart cmentarzy. W obszarze zabytków ruchomych zbiór NID powiększył się o 6824 kart obiektów sztuki i rzemiosł artystycznych i 1220 kart zabytków techniki. W zakresie ewidencji archeologicznej przyjęto 602 kart ewidencyjnych Archeologicznego Zdjęcia Polski.

W szczególnych wypadkach pracownicy NID podejmują się także opracowywania kart ewidencyjnych obiektów zabytkowych. W omawianym okresie wykonano 408 kart, w tym 227 dla zbioru klasztoru ss. Benedyktynki w Krzeszowie (kontynuacja zadania).

- **Ewaluacja i doskonalenie systemu ochrony i ewidencji dziedzictwa materialnego i niematerialnego**

Celem tego zadania jest realizacja zapisów międzynarodowych konwencji dotyczących dziedzictwa, ratyfikowanych przez Polskę.

W połowie 2011 r., Polska ratyfikowała konwencję UNESCO o ochronie dziedzictwa niematerialnego, a zadanie wdrożenia jej zapisów Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powierzył NID. W ciągu pierwszego półrocza 2011 r. opracowano propozycję krajowego programu ochrony dziedzictwa niematerialnego, która została przekazana Ministrowi. W drugim półroczu 2011 r. nowo powołany Zespół ds. Ochrony Tradycji Kultury opracował projekty procedur i dokumentacji wniosku o wpis na krajową listę dziedzictwa niematerialnego.

Ponadto, rozpoczęto prace nad rozpoznaniem zasobu niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Ważnym elementem wdrażania postanowień Konwencji było także rozpoczęcie akcji promującej konwencję i ochronę dziedzictwa niematerialnego. Przedstawiciele NID zaprezentowali program ochrony dziedzictwa niematerialnego na konferencjach naukowych, spotkaniach folklorystów, festiwalach kultury tradycyjnej oraz w mediach. Opublikowano informację dotyczącą dziedzictwa niematerialnego i Konwencji UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego na stronie Internetowej NID. Przedstawiciele NID biorą też udział w pracach nad zasadami dotyczącymi realizacji konwencji na szczeblu międzynarodowym, tj. w pracach grupy roboczej ds. usprawnienia procesu zgłaszania i rozpatrywania wpisów na Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości.

- **Tworzenie i upowszechnianie standardów dokumentacji, badania i konserwacji poszczególnych kategorii zabytków**

Celem zadania jest doskonalenie systemu ochrony zabytków. W ramach jego realizacji w 2011 r. przygotowano polskie definicje terminów specjalistycznych związanych z ochroną i opieką nad zabytkami, w celu ustandaryzowania nazewnictwa w języku angielskim. Opracowano również jednolity formularz zgłaszania kandydatur do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Prowadzono także rozmowy z GDDKiA w zakresie oceny oddziaływania inwestycji na miejsca światowego dziedzictwa (na przykładzie Kalwarii Zebrzydowskiej).

Przygotowano opracowanie podsumowujące działalność kolegium ds. zamków średniowiecznych, funkcjonującego w KOBiDZ w latach 2007-2010. Po recenzji sprawozdanie to zostanie opublikowane.

W ramach tego zadania zakończono również prace nad poradnikiem dla planistów i samorządów lokalnych, dotyczącym ustaleń ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym (poradnik został opublikowany w serwisie internetowym NID).

Wspólnie z Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Głogowie zrealizowano projekt którego rezultatem jest opracowanie jednolitych standardów postępowania z ruchomymi zabytkami archeologicznymi.

Do MKiDN przekazano obszerne uwagi do projektów rozporządzeń do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem oraz Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zintegrowanego systemu informacji o nieruchomościach), bazując na postulatach środowisk konserwatorskich, gromadzonych i analizowanych od 2008 r. Opracowano także załączniki do Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem w formie wzorów kart ewidencyjnych.

W roku 2011 r. utworzono także trzy interdyscyplinarne zespoły robocze, zajmujące się następującymi zagadnieniami:

- architektura XX wieku – rozpoznanie zasobu i kryteriami waloryzacji,
- zabytki techniki, inżynierii i przemysłu – rozpoznanie zasobu i określenie kryteriów waloryzacji
- rejestrowe wpisy obszarowe - analiza decyzji, określenie precyzyjności wskazanych granic i przedmiotu ochrony w związku z tworzoną bazą danych geoprzestrzennych.

Konkluzje z prac wszystkich zespołów zostaną skonsultowane ze środowiskiem konserwatorskim i opublikowane w *Kurierze Konserwatorskim*.

- **Wyznaczanie standardów prowadzenia badań archeologicznych w oparciu o realizowane przez Instytut prace ratownicze przy zabytkach archeologicznych szczególnie zagrożonych**

Celem zadania jest doskonalenie systemu ochrony dziedzictwa archeologicznego. W ramach realizacji porozumienia o współpracy z GDDKiA, przedstawiciele NID uczestniczyli w 143 terenowych odbiorach prac archeologicznych realizowanych w związku z budową dróg ekspresowych i autostrad oraz przygotowali 231 opinii na rzecz GDDKiA. Ponadto w marcu 2011 r. NID zawarł porozumienie z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe. Strony podjęły współpracę w celu przygotowania i realizacji projektu „Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popolygonowych i powojсковych zarządzanych przez PGL LP”, zgłoszonego do dofinansowania w ramach II Osi Priorytetowej, Działania 2.2 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Realizując postanowienia powyższego porozumienia, pracownicy Instytutu opracowali materiały szkoleniowe dla kadry Lasów Państwowych w zakresie warunków i metod ochrony i opieki nad dziedzictwem archeologicznym. Ponadto NID zobowiązał się m.in. do prowadzenia szkoleń dla pracowników LP w niniejszym zakresie, PGL LP natomiast wdroży m.in. przygotowane przez NID wzory dokumentacji i wytycznych metodycznych dla archeologów nadzorujących prace saperskie, a także przekaże do Instytutu pozyskane w wyniku realizacji Projektu dane dotyczące zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym stanowisk archeologicznych i dane

o przedmiotach o wartości historycznej wraz z ich dokumentacją wykonaną na potrzeby Projektu.

Przedstawiciele NID przeprowadzili także archeologiczne badania sondażowe w Parku Pałacowym w Białowieży oraz nadzór archeologiczny nad pracami ziemnymi związanymi z odsłonięciem fundamentów Domku Angielskiego i ścieżek parkowych w Parku Mużakowskim w Łęknicy.

Pracownicy Działu Archeologii NID wspólnie z przedstawicielami Muzeum Archeologicznego we Wrocławiu uczestniczyli w badaniach archeologicznych w miejscowości Modzurów w woj. śląskim. Ponadto, archeolodzy Instytutu prowadzili badania pola bitwy pod Kunowicami. Kolejnym ważnym projektem był udział w pracach archeologiczno-ekshumacyjnych na terenie cmentarzyska ofiar zbrodni stalinowskich w Kijowie-Bykowni, gdzie pracownicy NID udzielali bezpośredniego wsparcia ekipie archeologicznej UMK w Toruniu.

Na międzynarodowej konferencji w Niemczech przedstawiciel NID zaprezentował standard badania i dokumentowania zabytkowych pól bitewnych opracowany podczas prac badawczych prowadzonych przez NID na tego typu stanowiskach archeologicznych.

- **Prowadzenie ewidencji badań archeologicznych prowadzonych na terenie kraju**

Celem zadania jest pozyskiwanie informacji na temat stanu dziedzictwa archeologicznego. W 2011 roku zewidencjonowano i przeanalizowano 7078 pozwoleń na badania archeologiczne, wydanych przez wojewódzkie urzędy ochrony zabytków. Analiza statystyczna pozwoleń została opublikowana w serwisie internetowym NID.

- **Monitorowanie i analizowanie zagrożeń dla dziedzictwa i wypracowywanie metod przeciwdziałania tym zagrożeniom**

Celem zadania jest pozyskiwanie aktualnych i rzetelnych danych na temat stanu zasobu dziedzictwa. W roku 2011 kontynuowano rozpoczęty w 2008 r. projekt terenowej weryfikacji rejestru zabytków nieruchomych i archeologicznych – zweryfikowano 15 348 obiektów. Obecnie weryfikacji poddano 45 824 obiekty, co stanowi ok. 74% zasobu. Wykonano także kilkanaście zbiorczych analiz, będących elementem przygotowywanego raportu o stanie zabytków. W okresie sprawozdawczym zweryfikowano w terenie kolejnych 445 stanowisk archeologicznych.

W ramach zadania kontynuowano również program przeciwdziałania i zwalczania przestępczości przeciw dziedzictwu archeologicznemu. Program ten obejmuje m.in. współpracę z Policją (10 konsultacji - zakres dotychczasowej współpracy został w minionym okresie rozszerzony o pion prewencji), Służbą Celną (8 konsultacji), Strażą Graniczną, placówkami muzealnymi, służbami konserwatorskimi oraz portalem Allegro (w ramach projektu „Współpraca w ochronie praw”). Prowadzono monitoring rynku antykwarycznego (420 zarchiwizowanych aukcji w roku 2011) i udzielano wsparcia merytorycznego w sprawach związanych z ochroną dziedzictwa archeologicznego.

Kontynuowano też realizację polsko-norweskiego projektu finansowanego z Funduszu Wymiany Kulturalnej pt. „Legalny i nielegalny obrót dobrami kultury. Platforma badawczo-

edukacyjna wymiany doświadczeń w dziedzinie zapobiegania przestępstwom przeciw dziedzictwu kulturowemu”. W ramach projektu w minionym okresie przygotowano publikację podsumowującą projekt, współorganizowano warsztat na temat komunikacji społecznej w Oslo oraz zorganizowano w Warszawie międzynarodową konferencję podsumowującą projekt. Prowadzony jest również serwis internetowy dedykowany projektowi, którym administruje NID.

Ponadto, po raz pierwszy w Polsce przeprowadzono ilościowe i jakościowe badania opinii społecznej w Polsce w zakresie świadomości i postaw wobec konieczności ochrony dziedzictwa. Wyniki badań zostaną opublikowane niebawem.

- **Wydawanie opinii i ekspertyz dotyczących działań przy zabytkach na rzecz organów administracji publicznej**

Celem zadania jest wspomaganie organów państwa w skutecznej ochronie zabytków. W okresie sprawozdawczym NID przygotował 5 opinii na rzecz Generalnego Konserwatora Zabytków oraz 225 na rzecz Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków i samorządowych konserwatorów zabytków. W 2011 r. NID przygotował też 30 opinii prawnych (wewnętrznych) w sprawach związanych z ochroną i opieką nad zabytkami. Na potrzeby przygotowywania opinii przeprowadzono lustracje terenowe, mające na celu ocenę stanu zachowania obiektów zabytkowych oraz wpływu prowadzonych inwestycji na stan zachowania obiektów zabytkowych, będących przedmiotem zapytań ze strony organów administracji publicznej, w tym Generalnego Konserwatora Zabytków oraz wojewódzkich i samorządowych konserwatorów zabytków.

Ponadto od 2009 r. NID prowadzi w imieniu Generalnego Konserwatora Zabytków postępowania odwoławcze od decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków w zakresie archeologii. W roku 2011 przygotowano 1 opinię w tej kwestii, 4 opinie dla DOZ MKiDN w sprawie o nagrodę za odkrycie zabytku archeologicznego oraz 1 opinię w sprawie karnej związanej z zabytkami archeologicznymi.

- **Koordynowanie realizacji procedury występowania z wnioskiem do Ministra o uznanie przez Prezydenta RP zabytku nieruchomego za pomnik historii**

Celem tego zadania jest waloryzacja zasobu obiektów zabytkowych. W ramach jego realizacji w minionym roku przeprowadzono lustracje terenowe obiektów potencjalnie kandydujących do tytułu pomnika historii (m.in. SGH w Warszawie, Kraków – Nowa Huta, Bohoniki i Kruszyniany – meczety oraz mizary, Chełm – kopalnia kredy), przygotowano 11 opinii o kandydujących obiektach na potrzeby Rady Ochrony Zabytków, oraz 5 projektów rozporządzeń Prezydenta RP o uznaniu nowych pomników historii.

- **Monitorowanie stanu obiektów uznanych za pomniki historii oraz kontrola prowadzonych na ich terenie prac budowlanych i konserwatorskich oraz badań w zakresie posiadanych upoważnień**

Celem zadania jest opracowanie metod skutecznej profilaktyki w ochronie najcenniejszych zabytków. Jest to zadanie nowe, które pojawiło się w statucie NID w 2011 r. W ramach jego realizacji przygotowano pierwsze spotkanie „Opiekunów pomników historii” we współpracy z UM w Lublinie, inaugurujące proces budowy silnej marki pomnika historii. Na spotkaniu zaprezentowano działania i plany NID związane z monitoringiem pomników historii w celu zapewnienia najwyższej jakości prowadzonych prac konserwatorskich oraz – opracowane na zlecenie NID – logo pomnika historii (uprzednio zaakceptowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego). Na prośbę Kancelarii Prezydenta RP rozesłano także ankietę dotyczącą systemu zarządzania obiektami uznanymi za pomniki historii oraz najpilniejszych potrzeb w tym zakresie. Ankieta została opracowana w Kancelarii Prezydenta RP przy wsparciu merytorycznym NID. Z uwagi na niezwykle napięty termin, udało się zebrać 36 ankiet (w dużej mierze przygotowanych przez oddziały terenowe NID we współpracy z gospodarzami miejsc), które przekazano do Generalnego Konserwatora Zabytków z prośbą o przekazanie do Kancelarii Prezydenta RP. Przeprowadzono także 25 wizje lokalne w celu monitorowania sposobu zarządzania pomnikami historii.

Opracowano także założenia do systemowego monitorowania PH w Polsce. Podjęto działania w kierunku powołania zespołu zadaniowego, który przygotowuje analizę formalno-prawną i opracuje ramy projektu systemowego monitorowania pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa.

W związku z organizowanym przez NID 4. Europejskim Forum Dziedzictwa przygotowano publikację nt. pomników historii prezentującą najcenniejsze obiekty zabytkowe w Polsce (wersja polska i angielska).

- **Realizacja części zadań resortu kultury wynikających z przystąpienia Polski do Konwencji światowego dziedzictwa UNESCO z 1972 r., a w szczególności prowadzenie prac nad zapewnieniem standardów ochrony, konserwacji i prezentacji miejsc Światowego Dziedzictwa, monitorowanie i ocenianie ich stanu, koordynowanie prac nad przygotowaniem planów zarządzania oraz czuwanie nad ich realizacją na zlecenie Ministra**

Celem zadania jest wspomaganie ochrony polskich miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W minionym okresie przygotowano 4 raporty rządowe dotyczące stanu utrzymania miejsc Światowego Dziedzictwa w Polsce. W listopadzie 2011 r., odbyła się misja ekspertów Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i ICOMOS (Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc) w ramach monitoringu kontrolnego dotyczącego stanu zachowania Hali Stulecia we Wrocławiu. Ponadto, przygotowano i złożono wnioski do Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO o wpis na Listę Światowego Dziedzictwa kopalni soli w Bochni (w ramach rozszerzenia wpisu kopalni soli w Wieliczce). Narodowy Instytut Dziedzictwa zakończył także prace nad wnioskiem w sprawie wpisania zespołu cerkwi z polskiego i ukraińskiego regionu Karpat na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. Zorganizowano także specjalistyczną konferencję pt. „Fenomen drewnianej cerkwi” połączoną z objazdem naukowym po cerkwiach z terenów Polski i Ukrainy podsumowującą prace nad wnioskiem i promującą wartość wybranych obiektów w skali światowej. Udział w konferencji wzięli zarówno specjaliści ze strony ukraińskiej, jak

i polskiej, a także grono decydentów, użytkowników i właścicieli zabytkowych obiektów (łącznie ok. 50 osób).

Przygotowano również wstępne materiały dotyczące potencjalnego wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa kopalni srebra w Tarnowskich Górach oraz uczestniczono w pracach grupy roboczej opracowującej wniosek o renominację Puszczy Białowieskiej.

Trwały prace nad przygotowaniem deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości dla wszystkich miejsc światowego dziedzictwa, których elementem było zorganizowanie warsztatów dla przedstawicieli opiekunów miejsc światowego dziedzictwa.

W omawianym okresie zakończono realizację, we współpracy z PKN ICOMOS oraz partnerami norweskimi, projektu finansowanego z Funduszy Wymiany Kulturalnej pt. *Doskonalenie systemów ochrony i zarządzania dóbr wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Opracowanie deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości i wskaźników monitoringu w oparciu o doświadczenia Norwegii i Polski*. W ramach realizacji projektu odbyły się 4 spotkania robocze ekspertów oraz warsztaty szkoleniowe dla przedstawicieli miejsc Światowego Dziedzictwa w Polsce. Miała również miejsce promocja projektu w trakcie sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO w Paryżu. Dodatkowo rozpoczęto prace nad stworzeniem bazy danych dla monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa. W ramach projektu wydano także publikację podsumowującą, zorganizowano międzynarodową konferencję prezentującą wyniki projektu w Kopalni Soli w Wieliczce (ponad 100 uczestników). W ramach tworzenia narzędzi systemowych do prowadzenia monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa opracowano struktury do projektu i budowy bazy danych.

W okresie sprawozdawczym prowadzony był także bieżący monitoring miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa. W związku z planowanymi lub prowadzonymi pracami inwestycyjnymi oraz kontrolą stanu zachowania przeprowadzono 14 lustracji terenowych polskich miejsc Światowego Dziedzictwa (m.in. Hala Stulecia we Wrocławiu, Park Mużakowski, Warszawa – Stare Miasto).

- **Realizacja programów szkoleniowych i informacyjnych na rzecz służb konserwatorskich i środowisk związanych z opieką nad zabytkami**

Celem zadania jest doskonalenie zawodowe w obszarze ochrony zabytków. W ramach zadania NID prowadzi stałą działalność wydawniczą (przygotowano do druku dwa numery „Ochrony Zabytków”, „Kurier Konserwatorski” nr 9 i 10, „Teki Krakowskie” XVI i XVII oraz „Informator Archeologiczny” za rok 1999), a także przygotowano do druku kolejny tom publikacji słownika angielsko-polskiego „Architektura krajobrazu i sztuka ogrodowa” i kolejne tomy monografii „Kazimierza Stronczyńskiego opisy i widoki zabytków w Królestwie Polskim 1844-1855”. Wydany w roku 2010 tom I „Sprawozdanie ogólne”, otrzymał wyróżnienie w konkursie na Najtrafniejszą Szatę Edytorską Książki Naukowej, odbywającym się podczas XVII Wrocławskich Targów Książki Naukowej w marcu 2011 r.

W roku 2011 ukazał się także długo oczekiwany, kolejny tom zawierający artykuły dotyczące wyników badań archeologicznych przeprowadzonych w związku z budową dróg krajowych

i autostrad w Polsce. Wydana przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, pod redakcją prof. dr. hab. Sławomira Kadrowa publikacja zatytułowana „Raport 2005-2006”, jest kontynuacją i rozwinięciem publikacji wydawanych przez Ośrodek Ratowniczych Badań Archeologicznych oraz Ośrodek Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego.

NID zorganizował też doroczne obchody Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w Gnieźnie, któremu towarzyszył objazd studialny na Ostrów Lednicki oraz konferencja specjalistyczna pt. „Rejestr jako narzędzie ochrony zabytków”.

NID podjął też współpracę z Generalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w celu koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego i kulturowego w Polsce (obszary współpracy to m.in. obszary chronione wg dyrektywy INSPIRE, ochrona krajobrazu, prawne formy ochrony w Polsce, edukacja).

Zorganizowanemu przez NID Pierwszemu Ogólnopolskiemu Spotkaniu Opiekunów pomników historii towarzyszyło ogólnopolskie spotkanie konserwatorów samorządowych, w którym przedstawiciele NID brali czynny udział. Ponadto przedstawiciele NID brali aktywny udział (jako referenci i uczestnicy dyskusji) w odbywających się na terenie całego kraju spotkaniach i konferencjach konserwatorskich oraz przygotowali kilkadziesiąt artykułów do czasopism branżowych. Kontynuowano również współpracę z uczelniami wyższymi, w szczególności z Politechniką Warszawską (z Wydziałem Inżynierii Lądowej) oraz Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu (z Instytutem Prehistorii – prowadzone wspólnie studia podyplomowe).

Ponadto, Instytut zorganizował szkolenie m.in. dla Wydziału Prewencji Komendy Głównej Policji, a także szkolenie dla wolontariuszy w ramach współpracy z fundacją Witaj Warszawo do programu "Przytul Zabytek".

- **Realizacja programów i kampanii społecznych w zakresie edukacji na rzecz dziedzictwa**

Celem zadania jest informowanie opinii społecznej o wartości dziedzictwa. W ramach tego zadania prowadzono koordynację krajową i regionalną przygotowań do tegorocznej edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w Polsce, obchodzonych w 2011 roku pod hasłem „Kamienie milowe” (negocjacje patronatów strategicznych i medialnych na szczeblu krajowym, prowadzenie serwisu internetowego i profilu na Facebook, produkcja i promocja klipu telewizyjnego oraz druk i dystrybucja materiałów promocyjnych, wsparcie merytoryczne organizatorów w regionach, zorganizowanie konferencji prasowej w siedzibie PAP, podpisanie długofalowego porozumienia o współpracy z telewizją Discovery). NID był też współorganizatorem ogólnopolskiej inauguracji EDD na Ostrowie Lednickim i w Gnieźnie.

Według statystyk w EDD 2011 wzięło udział około 250 000 osób, które odwiedziły 1381 wydarzeń w 258 miejscowościach. Stronę www.edd2011.pl odwiedziło 25 000 użytkowników (wzrost o 41% w porównaniu z 2010 rokiem). Rozstrzygnięto także konkurs towarzyszący edycji 2011 który odbywał się pod hasłem „Graj w dziedzictwo”, realizowany – wzorem lat ubiegłych – wspólnie z Fundacją Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Przedstawiono także temat EDD na rok 2012, który brzmi „Tajemnice codzienności”. Temat został zatwierdzony przez MKiDN. Program EDD na przyszły rok ma się koncentrować wokół promocji zasad ochrony dziedzictwa niematerialnego.

Kontynuowano również realizację programu „Wolontariat na rzecz dziedzictwa” i rozbudowę bazy danych dla wolontariuszy i organizatorów. Stronę programu w okresie sprawozdawczym odwiedziło około 5000 użytkowników. We współpracy ze Stowarzyszeniem „Borussia” zrealizowano program wolontariacki „Zaginione wioski Puszczy Piskiej”. Upowszechniano także wyniki konkursu architektonicznego zrealizowanego we współpracy z UM Województwa Warmińsko-Mazurskiego pod hasłem „Twój dom – dialog z tradycją” poprzez organizację wystawy. Realizowano również współpracę ze Stowarzyszeniem Historyków Sztuki w ramach projektu „Sztuka na kółkach”.

Przedstawiciele NID prowadzą też stałą współpracę z lokalnymi władzami i stowarzyszeniami na rzecz promocji materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionów (konsultacje merytoryczne, kwerendy, udział w pracach jury). Niezwykle ważnym wydarzeniem, w którym aktywnie wzięło udział 21 wolontariuszy, było 4. Europejskie Forum Dziedzictwa we Wrocławiu, którego współorganizatorem – obok Rady Europy i Komisji Europejskiej – był Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Zrealizowano również edycję 2010 konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku „Sybilla”, poprzedzoną przeprowadzeniem konkursu rzeźbiarskiego na nową statuetkę. Na konkurs wpłynęły 163 zgłoszenia, 9 zostało nagrodzonych i 23 wyróżnionych. Uroczystość wręczenia nagród zorganizowano we współpracy z Muzeum Okręgowym w Toruniu.

Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadził również działania informacyjne na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego przy wykorzystaniu internetu oraz mediów społecznościowych. Portal internetowy NID pod adresem www.nid.pl alias www.zabytek.pl odwiedziło w 2011 roku 315 646 użytkowników. Na profilu Narodowego Instytutu Dziedzictwa na portalu Facebook w 2011 roku zarejestrowanych było 733 fanów.

W ramach promocji dziedzictwa archeologicznego, Instytut zrealizował wspólnie z Muzeum Archeologicznym w Poznaniu wystawę pod tytułem Arche(o)typy, prezentującą bezprecedensowy w skali europejskiej konserwatorski program ratowniczych badań archeologicznych w miejscach budowy dróg i autostrad.

NID objął też patronatem honorowym konkurs fotograficzny „Wiki lubi zabytki” realizowany przez Wikipedię Polska w ramach ogólnoeuropejskiego projektu „Wiki Loves Monuments”. Celem konkursu było budowanie świadomości społecznej dotyczącej wartości obiektów zabytkowych.

Od 2011 r. NID jest też współwydawcą „Spotkań z zabytkami” i „Wiadomości konserwatorskich”.

- **Podejmowanie współpracy z właścicielami i zarządcami zabytków na rzecz właściwego zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz promowanie zasad opieki nad zabytkami**

Celem zadania jest promowanie dobrych praktyk w zakresie opieki nad zabytkami. W ramach zadania zrealizowano tegoroczną edycję konkursu „Zabytek zadbane”, za którego prowadzenie od tego roku odpowiada NID. W ramach realizacji opracowano 57 wniosków obiektów zgłoszonych do konkursu „Zabytek zadbane”, przeprowadzono 51 lustracji oraz sporządzono 51 opinii (6 wniosków nie spełniało kryteriów formalnych). Jury wyłoniło 4 laureatów i 10 wyróżnionych. Uroczyste wręczenie nagród odbyło się podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w Gnieźnie.

Podjęto współpracę z Polską Organizacją Turystyczną w ramach merytorycznego wsparcia konkursu na najlepiej zrewitalizowany obiekt zabytkowy przeznaczony na cele turystyczne.

Podpisano również porozumienie z UKSW na temat organizacji kursów specjalistycznych z zakresu zarządzania dziedzictwem dla właścicieli i gospodarzy zabytków sakralnych oraz jednostek samorządu terytorialnego. Uruchomienie realizacji projektu przewiduje się pod koniec 2012 r.

- **Prowadzenie specjalistycznej biblioteki w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz zarządzania dziedzictwem kulturowym;**

Celem zadania jest gromadzenie i udostępnianie publikacji tematycznych. W okresie sprawozdawczym zbiory biblioteki NID wzbogaciły się o 644 zakupionych woluminów oraz 1344 przyjętych w formie darów i wymiany.

W roku 2011 katalog biblioteki został udostępniony on-line. Z wersji internetowej katalogu skorzystały 4282 osoby. Czytelnie NID w Warszawie oraz innych miastach odwiedziło 621 osób.

- **Realizacja współpracy międzynarodowej na rzecz dziedzictwa kulturowego i jego ochrony w zakresie powierzonym przez Ministra**

Celem zadania jest aktywne uczestnictwo w międzynarodowych forach i organizacjach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego. W roku 2011 jednym z ważniejszych zadań realizowanych przez NID w ramach współpracy międzynarodowej należy zaliczyć prace w europejskiej grupie eksperckiej, zajmującej się rolą problematyki ochrony dziedzictwa w działaniach Unii Europejskiej i poinformowanie o przejęciu przewodnictwa w grupie przez Polskę w roku 2012, zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W imieniu MKiDN przewodnictwo realizować będzie NID.

Do najważniejszych wystąpień w minionym okresie zaliczyć należy wystąpienie podczas dorocznego europejskiego spotkania szefów narodowych agencji ds. dziedzictwa (European Heritage Heads Forum), udział w spotkaniach grupy monitorującej dziedzictwo kulturowe w krajach basenu Morza Bałtyckiego, konferencję na temat Europejskiego Znaku Dziedzictwa

zorganizowaną przez Prezydencję Węgierską, udział w spotkaniu oficjalnych punktów kontaktowych do spraw raportu okresowego UNESCO, udział w 35. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO, udział w dwutygodniowym kursie dotyczącym zarządzania i monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa, oraz udział w imieniu Generalnego Konserwatora Zabytków w corocznym spotkaniu niemieckich konserwatorów landowych.

W roku 2011 Narodowy Instytut Dziedzictwa we współpracy z Radą Europy i Komisją Europejską zorganizował 4. Europejskie Forum Dziedzictwa, które odbyło się we Wrocławiu w dniach 10-12 października jako jedno z oficjalnych wydarzeń Polskiej Prezydencji. Po uzgodnieniach z Radą Europy i Komisją Europejską przyjęty został zaproponowany przez NID temat z zakresu potencjału ekonomicznego zabytków, który brzmiał: „Doceń dziedzictwo! Dziedzictwo europejskie i rozwój gospodarczy”. W spotkaniu wzięło udział ponad 250 ekspertów z Europy i Stanów Zjednoczonych. Dodatkowo obrady były transmitowane na żywo za pośrednictwem Internetu. Narodowy Instytut Dziedzictwa przygotował także dwie wystawy prezentowane podczas 4. Europejskiego Forum Dziedzictwa – *Kamienie milowe* – przedstawiająca historię Polski oraz wystawę prezentującą realizację programu Europejskich Dni Dziedzictwa w poszczególnych krajach europejskich.

Kontynuowano także współpracę z Prawnym Forum Dziedzictwa Europejskiego (European Heritage Legal Forum), którego doroczne spotkanie zorganizował NID we Wrocławiu.

W ramach współpracy z UNESCO, NID podjął się zorganizować w 2012 roku (za aprobatą MKiDN) spotkanie eksperckie dotyczące kryterium VI wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz wartości niematerialnych (podjęto ustalenia merytoryczne i organizacyjne z Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i English Heritage). W roku bieżącym eksperci NID wzięli udział w 18. Zgromadzeniu Ogólnym Państw Stron Konwencji Światowego Dziedzictwa, które odbyło się w siedzibie głównej UNESCO w Paryżu.

Na zaproszenie International National Trust Organization, przedstawiciel NID uczestniczył w Central European Cross-border Collaboration Project, gdzie wraz z innymi przedstawicielami krajów Europy Środkowej miał okazję poznać sposoby zarządzania zabytkowymi rezydencjami na terenie Szkocji.

NID był też współorganizatorem polsko-niemieckiej konferencji i objazdu "Architektura ryglowa - wspólne dziedzictwo ANTIKON 2011".

W ramach współpracy wschodniej prowadzono konsultacje z Samorządem Grodzieńskim i uniwersytetem w Grodnie w ramach Rządowego Programu „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą”, dotyczące ochrony i konserwacji polskich cmentarzy na Grodzieńszczyźnie. Kontynuowano także współpracę z partnerami z Ukrainy, której celem jest ratowanie obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Żółkwi i zachodniej Ukrainy. Podjęto współpracę z przedstawicielami litewskimi mającą na celu rozpoznanie obiektów dziedzictwa kulturowego znajdujących się w Rejonie Wileńskim. Kontynuowano współpracę z Uniwersytetem Kultury i Sztuki w Mińsku, zrealizowano kolejną edycję Akademii Nieświeskiej pod hasłem " Określenie wartości zabytkowych i formułowanie

wytycznych konserwatorskich” (w Polsce) i „Ochrona i konserwacja zabytków architektury sakralnej” (na Białorusi).

Przedstawiciele dyrekcji NID przeprowadzili także rozmowy o możliwościach współpracy bilateralnej z dyrekcją departamentu ochrony dziedzictwa Ministerstwa Kultury Litwy, na zaproszenie strony litewskiej.

- **Centrum Kompetencji w ramach programu wieloletniego "KULTURA +"**

Zgodnie z zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nr 28 z dnia 24 maja 2011 r. wprowadzono zmiany w statucie NID, polegające na dodaniu par. 4a, który stanowi, że Instytut pełni funkcję Centrum Kompetencji w ramach programu wieloletniego „KULTURA+” w zakresie digitalizacji zabytków i muzealiów.

Zadania w obszarze muzealiów Centrum Kompetencji NID realizuje w ścisłej współpracy z Narodowym Instytutem Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Przedstawiciele NID uczestniczą w pracach grup eksperckich działających przy NIMOZ. W III kwartale podpisano porozumienie z NIMOZ, które m.in. umożliwiło współfinansowanie działań na rzecz digitalizacji muzealiów ze środków programu WPR Kultura+.

W obszarze zabytków NID realizuje zadania Centrum Kompetencji poprzez wykonywanie skanów 3D najcenniejszych lub najbardziej zagrożonych zabytków oraz skanowanie decyzji o wpisie do rejestru zabytków. W roku 2011 wykonano m.in. dokumentację 3D kościoła św. Anny w Warszawie, grodu pierwszych Piastów na Ostrowie Lednickim, cerkwi w Owczarach. Na podstawie zdjęć balonowych i latawcowych wykonano także modele 3D grodzisk w Samborach, gm. Wizna oraz Grodzisku, gm. Grębków.

W roku 2011 zakupiono nowy model skanera 3D, o dużo lepszych parametrach technicznych od sprzętu dotychczas użytkowanego przez NID. Podpisano również porozumienie z Wydziałem Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej, mające na celu opracowanie standardu fotogrametrycznego dokumentacji obiektów zabytkowych.

Niezależnie kontynuowano realizację projektu CARARE, który ma na celu opracowanie standardu cyfrowego formatu danych o zabytkach architektury i archeologii w portalu EUROPEANA i zasilanie zbiorem dokumentacji cyfrowych zabytków Polski. W ramach realizacji zadania w 2011 r., trwało opracowanie kolekcji: modeli 3D, pomników historii, zamków, stanowisk archeologicznych (kilka tysięcy obiektów cyfrowych dotyczących ok. 200 zabytków z terenu kraju) Przedstawiciele NID wzięli także udział w spotkaniu roboczym partnerów projektu CARARE oraz uczestniczyli w pracach grup roboczych. Odbyło się także testowanie aplikacji do opisywania metadanych, opisanie metadanych dla próbki materiałów NID (48 obiektów cyfrowych). Rozpoczęto również budowę systemu do zarządzania zasobami multimedialnymi cyfrowymi o zabytkach i prezentacji w Europeanie (repozytorium cyfrowe) wraz z portalem internetowym integrującym dane mapowe gromadzone w ramach budowy infrastruktury informacji przestrzennej z danymi CARARE.

Dla potrzeb projektu CARARE przygotowano 4 kompletne modele 3D oraz wykonano modelowanie danych dla sześciu kolejnych. W minionym półroczu opracowano także profile

metadanych dla potrzeb projektu CARARE oraz przygotowano prototyp aplikacji do pozyskiwania i generowania metadanych. Na wniosek DMP zgłoszono także liczne propozycje zmian w treści wieloletniego programu KULTURA+.

Ponadto, ekspert Narodowego Instytutu Dziedzictwa brał udział w spotkaniach Polskiego Komitetu Programu Informacja dla Wszystkich UNESCO.

- **Inne zadania zlecone przez MKiDN**

W ramach innych zadań, zleconych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków i realizowanych w 2011 r., do najważniejszych należą:

- Opracowanie dokumentów z zakresu Strategii Zarządzania Dziedzictwem, jako wkładu merytorycznego do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2018;
- Udział w konsultacjach projektu Krajowej Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju;
- Opracowanie i przesłanie uwag do rządowego projektu Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego;
- Organizacja XI i XII posiedzenia Komitetu ds. Światowego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce;
- Przygotowania związane z wprowadzeniem nowej wersji bazy danych o dziedzictwie prowadzonej z inicjatywy Rady Europy HEREIN;
- Wykonywanie zadań instytucji zarządzającej priorytetem "Digitalizacja zabytków i muzealiów" w ramach programu Ministra "Zasoby cyfrowe", co w 2011 r. obejmowało rozliczenie przyznanych dofinansowań;
- Wykonywanie zadań instytucji zarządzającej priorytetem "Ochrona zabytków archeologicznych" w ramach programu Ministra "Dziedzictwo kulturowe" na 2011 r., na co złożyło się: zakończenie procedur dotyczących przyznania dofinansowania, zawarcie umów i ewentualnych aneksów, złożenie dyspozycji przekazania środków, monitorowanie realizacji zadań;
- Wykonywanie zadań instytucji zarządzającej priorytetem "Ochrona zabytków archeologicznych" w ramach programu Ministra "Dziedzictwo kulturowe" na 2012 r., na co złożyło się: udzielanie zainteresowanym informacji o warunkach naboru, ocena formalna złożonych wniosków, przygotowanie ich do oceny przez Zespół ekspertów;
- **Zarządzanie Parkiem Mużakowskim.** Poza bieżącymi pracami związanymi z rewaloryzacją parku i pracami naprawczymi w wyniku powodzi, przeprowadzono remont konserwatorski Mostu Arkadowego (dofinansowanie ze środków unijnych 85%), współdziałano z partnerem niemieckim przy odbudowie Mostu Angielskiego na Nysie Łużyckiej i organizacji uroczystego otwarcia mostu, opracowano stronę internetową Parku Mużakowskiego, zrealizowano projekt zabezpieczenia relikwów i odtworzenia historycznej kompozycji na Tarasie Domku Angielskiego i w jego otoczeniu.
- Prowadzono intensywnie działania na rzecz pozyskania siedziby dla NID przy ul. Rakowieckiej 21 w Warszawie.

Sprawozdanie z działalności
Narodowego Instytutu Dziedzictwa
w 2011 roku

Narodowy Instytut Dziedzictwa realizuje zadania określone w statucie obowiązującym od 1 stycznia 2011 r. Zgodnie z Zarządzeniem nr 32 Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie zmiany nazwy i zakresu działania Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków, z dniem 1 stycznia 2011 r. Ośrodek otrzymał nazwę: Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID). Wiąże się to z nadaniem instytucji nowego statutu oraz zasadniczą zmianą w sposobie realizacji wyznaczonych celów.

Niniejszy dokument jest zatem pierwszym rocznym sprawozdaniem NID. Jego układ odzwierciedla wykaz zadań określonych w nowym statucie i bezpośrednio wskazuje sposób i poziom ich wykonania w pierwszym roku funkcjonowania Instytutu w nowym kształcie.

Narodowy Instytut Dziedzictwa jest nowoczesną instytucją kultury, która dąży do przywrócenia dziedzictwu właściwej roli w życiu społecznym, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, zapisaną w Konstytucji RP i stanowiącą podstawą współczesnych systemów zarządzania dziedzictwem na świecie.

W myśl tej zasady nasze funkcjonowanie nie może umniejszać możliwościom przyszłych pokoleń, a nadrzędnym celem realizowanej polityki ochrony dziedzictwa kulturowego winno być założenie, że jest ono ważnym czynnikiem rozwoju lokalnego i spójności społecznej.

Nie bez znaczenia jest fakt, że słowo „zabytek” w nazwie instytucji zostało zastąpione przez słowo „dziedzictwo”. Dziedzictwo pozwala zrozumieć historyczny, społeczny i emocjonalny kontekst funkcjonowania zabytku, a tym samym dostrzec potrzebę i konieczność jego ochrony.

Strategia działania NID zakłada odejście od dotychczasowego pasywnego modelu administrowania zabytkami na rzecz aktywnego zarządzania dziedzictwem.

Misją Narodowego Instytutu Dziedzictwa jest tworzenie podstaw dla zrównoważonej ochrony dziedzictwa poprzez gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o zabytkach, wyznaczanie standardów ich ochrony i konserwacji oraz kształtowanie świadomości społecznej celem zachowania dziedzictwa kulturowego Polski dla przyszłych pokoleń.

Zgodnie z § 3 statutu NID Instytut realizuje zadania w zakresie zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego Polski w celu jego zachowania dla przyszłych pokoleń poprzez:

- 1) gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie;
- 2) wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony i konserwacji zabytków;
- 3) kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wartości i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Do zadań Instytutu należy w szczególności (§ 4 statutu NID):

- **Monitorowanie stanu zachowania i ocena wartości zasobu dziedzictwa**

Celem tego zadania jest pozyskiwanie aktualnych i rzetelnych danych na temat stanu zasobu dziedzictwa. Od 2009 r. NID prowadzi w imieniu Generalnego Konserwatora Zabytków postępowania administracyjne związane z wnioskami o skreślenie z rejestru zabytków. W roku 2011 przygotowano 151 opinii w tym zakresie oraz 109 projektów decyzji.

- **Archiwizowanie zbiorów dokumentów związanych z ochroną zabytków oraz ich digitalizacja i upowszechnianie**

Celem zadania jest zachowanie informacji o zasobie zabytkowym dla przyszłych pokoleń. NID na bieżąco zarządza zasobem archiwalnym, na który składa się 5190 mb archiwaliów oraz stale przyjmuje nowe zbiory.

W omawianym okresie przyjęto i opracowano również 472 decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomości, 99 decyzje o skreśleniu z rejestru zabytków, 2233 postanowienia zmieniające lub wyjaśniające treść wydanych wcześniej decyzji, a także 382 decyzji o wpisie do rejestru zabytków ruchomych obejmujących 6381 obiektów sztuki i rzemiosła artystycznego, 261 zmian numerów oraz postanowień związanych z rejestrem zabytków ruchomych, 25 decyzji dotyczących zabytków techniki, 6 decyzji o skreśleniu z rejestru i 6 zmian numerów rejestru dotyczących zabytków techniki oraz 3 decyzje o wpisie do rejestru zabytków archeologicznych i 4 decyzje dotyczące skreśleń z rejestru zabytków archeologicznych.

Zarchiwizowano także 4 mb, tj. 317 opracowań wyników badań archeologicznych prowadzonych na trasie budowy dróg krajowych i autostrad. Na bieżąco trwa także archiwizacja tysięcy zdjęć obiektów zabytkowych, wykonywanych przez pracowników NID podczas lustracji terenowych.

Archiwalia zgromadzone w NID w formie tradycyjnej oraz dokumentacja już zdigitalizowana jest udostępniana osobom zainteresowanym w oparciu o regulamin uwzględniający wszystkie obowiązujące ograniczenia prawne.

- **Budowa i rozwój ogólnopolskiej, geoprzestrzennej bazy danych o zabytkach**

Celem zadania jest realizacja zadań wynikających z ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej dla obszarów chronionych (zabytki), które organ wiodący - Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, powierzył Narodowemu Instytutowi Dziedzictwa. W ramach niniejszego zadania dostosowano polską klasyfikację zabytków do standardu dyrektywy INSPIRE, utworzono słowniki do modelu bazy danych o zabytkach archeologicznych oraz

współpracowano z Głównym Urzędem Geodezji i Kartografii w zakresie tworzenia infrastruktury informacji przestrzennej w ramach prac zespołu ds. metadanych ds. I i II grupy tematycznej.

W związku z przyznanymi przez MKiDN środkami finansowymi na działania związane z digitalizacją zabytków, w drugiej połowie roku przygotowano raporty i zestawienia statystyczne dotyczące rozmieszczenia zabytków rejestrowych w Polsce. Pozyskano także dane referencyjne dla obszaru całej Polski zgromadzone w państwowym zasobie geodezyjnym i kartograficznym oraz pozyskano dane referencyjne dla obszaru całej Polski zgromadzone w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, dotyczące granic odniesienia działek ewidencyjnych. Przeprowadzono także adaptację przygotowanych słowników archeologicznych do wymogów dyrektywy INSPIRE, poczyniono uzgodnienia dotyczące modelu danych o zabytkach rejestrowych archeologicznych. Trwają prace nad dostosowaniem słowników dotyczących zabytków nieruchomości oraz ich modelu danych. Zgodnie z zaleceniami Rady ds. Infrastruktury Informacji Przestrzennej, w której pracach z ramienia MKiDN uczestniczy dyrektor NID (z upoważnienia Generalnego Konserwatora Zabytków, członka Rady), w NID utworzono punkt kontaktowy ds. INSPIRE, co znacząco usprawnia koordynację działań, za którą odpowiada Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

Przygotowano i rozstrzygnięto postępowanie przetargowe na zakup systemu narzędziowego GIS do pozyskiwania i prezentacji danych geoprzestrzennych, co jest milowym krokiem w kierunku budowy zintegrowanego systemu informacji o zabytkach. W ramach przygotowania kadry NID do pracy w obszarze IIP przeprowadzono szkolenia z zakresu obsługi urządzeń klasy GPS RTK oraz GPS GIS i wyposażono w nie komórki organizacyjne zajmujące się lustracjami terenowymi (w tym oddziały terenowe).

W ramach realizacji zadania przeszkolono 65 pracowników NID w zakresie znajomości infrastruktury informacji przestrzennej. Szkolenia zrealizowano w ramach projektu „Edukacyjne wsparcie wdrażania dyrektywy INSPIRE w administracji samorządowej w kontekście podniesienia jakości usług i efektywności działania” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii. NID we współpracy z GUGiK i wykonawcami projektu opracował zakres szkoleń dedykowany dla specjalistów z dziedziny ochrony zabytków.

- **Gromadzenie dokumentacji Krajowej Ewidencji Zabytków**

Celem zadania jest realizacja ustawowego obowiązku Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W okresie sprawozdawczym przyjęto 970 nowe karty architektury i budownictwa, 20 ewidencji parków i ogrodów, 121 kart cmentarzy. W obszarze zabytków ruchomych zbiór NID powiększył się o 6824 kart obiektów sztuki i rzemiosł artystycznych i 1220 kart zabytków techniki. W zakresie ewidencji archeologicznej przyjęto 602 kart ewidencyjnych Archeologicznego Zdjęcia Polski.

W szczególnych wypadkach pracownicy NID podejmują się także opracowywania kart ewidencyjnych obiektów zabytkowych. W omawianym okresie wykonano 408 kart, w tym 227 dla zbioru klasztoru ss. Benedyktynki w Krzeszowie (kontynuacja zadania).

- **Ewaluacja i doskonalenie systemu ochrony i ewidencji dziedzictwa materialnego i niematerialnego**

Celem tego zadania jest realizacja zapisów międzynarodowych konwencji dotyczących dziedzictwa, ratyfikowanych przez Polskę.

W połowie 2011 r., Polska ratyfikowała konwencję UNESCO o ochronie dziedzictwa niematerialnego, a zadanie wdrożenia jej zapisów Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powierzył NID. W ciągu pierwszego półrocza 2011 r. opracowano propozycję krajowego programu ochrony dziedzictwa niematerialnego, która została przekazana Ministrowi. W drugim półroczu 2011 r. nowo powołany Zespół ds. Ochrony Tradycji Kultury opracował projekty procedur i dokumentacji wniosku o wpis na krajową listę dziedzictwa niematerialnego.

Ponadto, rozpoczęto prace nad rozpoznaniem zasobu niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Ważnym elementem wdrażania postanowień Konwencji było także rozpoczęcie akcji promującej konwencję i ochronę dziedzictwa niematerialnego. Przedstawiciele NID zaprezentowali program ochrony dziedzictwa niematerialnego na konferencjach naukowych, spotkaniach folklorystów, festiwalach kultury tradycyjnej oraz w mediach. Opublikowano informację dotyczącą dziedzictwa niematerialnego i Konwencji UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego na stronie Internetowej NID. Przedstawiciele NID biorą też udział w pracach nad zasadami dotyczącymi realizacji konwencji na szczeblu międzynarodowym, tj. w pracach grupy roboczej ds. usprawnienia procesu zgłaszania i rozpatrywania wpisów na Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości.

- **Tworzenie i upowszechnianie standardów dokumentacji, badania i konserwacji poszczególnych kategorii zabytków**

Celem zadania jest doskonalenie systemu ochrony zabytków. W ramach jego realizacji w 2011 r. przygotowano polskie definicje terminów specjalistycznych związanych z ochroną i opieką nad zabytkami, w celu ustandaryzowania nazewnictwa w języku angielskim. Opracowano również jednolity formularz zgłaszania kandydatur do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Prowadzono także rozmowy z GDDKiA w zakresie oceny oddziaływania inwestycji na miejsca światowego dziedzictwa (na przykładzie Kalwarii Zebrzydowskiej).

Przygotowano opracowanie podsumowujące działalność kolegium ds. zamków średniowiecznych, funkcjonującego w KOBiDZ w latach 2007-2010. Po recenzji sprawozdanie to zostanie opublikowane.

W ramach tego zadania zakończono również prace nad poradnikiem dla planistów i samorządów lokalnych, dotyczącym ustaleń ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym (poradnik został opublikowany w serwisie internetowym NID).

Wspólnie z Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Głogowie zrealizowano projekt którego rezultatem jest opracowanie jednolitych standardów postępowania z ruchomymi zabytkami archeologicznymi.

Do MKiDN przekazano obszerne uwagi do projektów rozporządzeń do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem oraz Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zintegrowanego systemu informacji o nieruchomościach), bazując na postulatach środowisk konserwatorskich, gromadzonych i analizowanych od 2008 r. Opracowano także załączniki do Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem w formie wzorów kart ewidencyjnych.

W roku 2011 r. utworzono także trzy interdyscyplinarne zespoły robocze, zajmujące się następującymi zagadnieniami:

- architektura XX wieku – rozpoznanie zasobu i kryteriami waloryzacji,
- zabytki techniki, inżynierii i przemysłu – rozpoznanie zasobu i określenie kryteriów waloryzacji
- rejestrowe wpisy obszarowe - analiza decyzji, określenie precyzyjności wskazanych granic i przedmiotu ochrony w związku z tworzoną bazą danych geoprzestrzennych.

Konkluzje z prac wszystkich zespołów zostaną skonsultowane ze środowiskiem konserwatorskim i opublikowane w *Kurierze Konserwatorskim*.

- **Wyznaczanie standardów prowadzenia badań archeologicznych w oparciu o realizowane przez Instytut prace ratownicze przy zabytkach archeologicznych szczególnie zagrożonych**

Celem zadania jest doskonalenie systemu ochrony dziedzictwa archeologicznego. W ramach realizacji porozumienia o współpracy z GDDKiA, przedstawiciele NID uczestniczyli w 143 terenowych odbiorach prac archeologicznych realizowanych w związku z budową dróg ekspresowych i autostrad oraz przygotowali 231 opinii na rzecz GDDKiA. Ponadto w marcu 2011 r. NID zawarł porozumienie z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe. Strony podjęły współpracę w celu przygotowania i realizacji projektu „Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popolygonowych i powojсковych zarządzanych przez PGL LP”, zgłoszonego do dofinansowania w ramach II Osi Priorytetowej, Działania 2.2 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Realizując postanowienia powyższego porozumienia, pracownicy Instytutu opracowali materiały szkoleniowe dla kadry Lasów Państwowych w zakresie warunków i metod ochrony i opieki nad dziedzictwem archeologicznym. Ponadto NID zobowiązał się m.in. do prowadzenia szkoleń dla pracowników LP w niniejszym zakresie, PGL LP natomiast wdroży m.in. przygotowane przez NID wzory dokumentacji i wytycznych metodycznych dla archeologów nadzorujących prace saperskie, a także przekaże do Instytutu pozyskane w wyniku realizacji Projektu dane dotyczące zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym stanowisk archeologicznych i dane

o przedmiotach o wartości historycznej wraz z ich dokumentacją wykonaną na potrzeby Projektu.

Przedstawiciele NID przeprowadzili także archeologiczne badania sondażowe w Parku Pałacowym w Białowieży oraz nadzór archeologiczny nad pracami ziemnymi związanymi z odsłonięciem fundamentów Domku Angielskiego i ścieżek parkowych w Parku Mużakowskim w Łęknicy.

Pracownicy Działu Archeologii NID wspólnie z przedstawicielami Muzeum Archeologicznego we Wrocławiu uczestniczyli w badaniach archeologicznych w miejscowości Modzurów w woj. śląskim. Ponadto, archeolodzy Instytutu prowadzili badania pola bitwy pod Kunowicami. Kolejnym ważnym projektem był udział w pracach archeologiczno-ekshumacyjnych na terenie cmentarzyska ofiar zbrodni stalinowskich w Kijowie-Bykowni, gdzie pracownicy NID udzielali bezpośredniego wsparcia ekipie archeologicznej UMK w Toruniu.

Na międzynarodowej konferencji w Niemczech przedstawiciel NID zaprezentował standard badania i dokumentowania zabytkowych pól bitewnych opracowany podczas prac badawczych prowadzonych przez NID na tego typu stanowiskach archeologicznych.

- **Prowadzenie ewidencji badań archeologicznych prowadzonych na terenie kraju**

Celem zadania jest pozyskiwanie informacji na temat stanu dziedzictwa archeologicznego. W 2011 roku zewidencjonowano i przeanalizowano 7078 pozwoleń na badania archeologiczne, wydanych przez wojewódzkie urzędy ochrony zabytków. Analiza statystyczna pozwoleń została opublikowana w serwisie internetowym NID.

- **Monitorowanie i analizowanie zagrożeń dla dziedzictwa i wypracowywanie metod przeciwdziałania tym zagrożeniom**

Celem zadania jest pozyskiwanie aktualnych i rzetelnych danych na temat stanu zasobu dziedzictwa. W roku 2011 kontynuowano rozpoczęty w 2008 r. projekt terenowej weryfikacji rejestru zabytków nieruchomych i archeologicznych – zweryfikowano 15 348 obiektów. Obecnie weryfikacji poddano 45 824 obiekty, co stanowi ok. 74% zasobu. Wykonano także kilkanaście zbiorczych analiz, będących elementem przygotowywanego raportu o stanie zabytków. W okresie sprawozdawczym zweryfikowano w terenie kolejnych 445 stanowisk archeologicznych.

W ramach zadania kontynuowano również program przeciwdziałania i zwalczania przestępczości przeciw dziedzictwu archeologicznemu. Program ten obejmuje m.in. współpracę z Policją (10 konsultacji - zakres dotychczasowej współpracy został w minionym okresie rozszerzony o pion prewencji), Służbą Celną (8 konsultacji), Strażą Graniczną, placówkami muzealnymi, służbami konserwatorskimi oraz portalem Allegro (w ramach projektu „Współpraca w ochronie praw”). Prowadzono monitoring rynku antykwarycznego (420 zarchiwizowanych aukcji w roku 2011) i udzielano wsparcia merytorycznego w sprawach związanych z ochroną dziedzictwa archeologicznego.

Kontynuowano też realizację polsko-norweskiego projektu finansowanego z Funduszu Wymiany Kulturalnej pt. „Legalny i nielegalny obrót dobrami kultury. Platforma badawczo-

edukacyjna wymiany doświadczeń w dziedzinie zapobiegania przestępstwom przeciw dziedzictwu kulturowemu”. W ramach projektu w minionym okresie przygotowano publikację podsumowującą projekt, współorganizowano warsztat na temat komunikacji społecznej w Oslo oraz zorganizowano w Warszawie międzynarodową konferencję podsumowującą projekt. Prowadzony jest również serwis internetowy dedykowany projektowi, którym administruje NID.

Ponadto, po raz pierwszy w Polsce przeprowadzono ilościowe i jakościowe badania opinii społecznej w Polsce w zakresie świadomości i postaw wobec konieczności ochrony dziedzictwa. Wyniki badań zostaną opublikowane niebawem.

- **Wydawanie opinii i ekspertyz dotyczących działań przy zabytkach na rzecz organów administracji publicznej**

Celem zadania jest wspomaganie organów państwa w skutecznej ochronie zabytków. W okresie sprawozdawczym NID przygotował 5 opinii na rzecz Generalnego Konserwatora Zabytków oraz 225 na rzecz Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków i samorządowych konserwatorów zabytków. W 2011 r. NID przygotował też 30 opinii prawnych (wewnętrznych) w sprawach związanych z ochroną i opieką nad zabytkami. Na potrzeby przygotowywania opinii przeprowadzono lustracje terenowe, mające na celu ocenę stanu zachowania obiektów zabytkowych oraz wpływu prowadzonych inwestycji na stan zachowania obiektów zabytkowych, będących przedmiotem zapytań ze strony organów administracji publicznej, w tym Generalnego Konserwatora Zabytków oraz wojewódzkich i samorządowych konserwatorów zabytków.

Ponadto od 2009 r. NID prowadzi w imieniu Generalnego Konserwatora Zabytków postępowania odwoławcze od decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków w zakresie archeologii. W roku 2011 przygotowano 1 opinię w tej kwestii, 4 opinie dla DOZ MKiDN w sprawie o nagrodę za odkrycie zabytku archeologicznego oraz 1 opinię w sprawie karnej związanej z zabytkami archeologicznymi.

- **Koordinowanie realizacji procedury występowania z wnioskiem do Ministra o uznanie przez Prezydenta RP zabytku nieruchomego za pomnik historii**

Celem tego zadania jest waloryzacja zasobu obiektów zabytkowych. W ramach jego realizacji w minionym roku przeprowadzono lustracje terenowe obiektów potencjalnie kandydujących do tytułu pomnika historii (m.in. SGH w Warszawie, Kraków – Nowa Huta, Bohoniki i Kruszyniany – meczety oraz mizary, Chełm – kopalnia kredy), przygotowano 11 opinii o kandydujących obiektach na potrzeby Rady Ochrony Zabytków, oraz 5 projektów rozporządzeń Prezydenta RP o uznaniu nowych pomników historii.

- **Monitorowanie stanu obiektów uznanych za pomniki historii oraz kontrola prowadzonych na ich terenie prac budowlanych i konserwatorskich oraz badań w zakresie posiadanych upoważnień**

Celem zadania jest opracowanie metod skutecznej profilaktyki w ochronie najcenniejszych zabytków. Jest to zadanie nowe, które pojawiło się w statucie NID w 2011 r. W ramach jego realizacji przygotowano pierwsze spotkanie „Opiekunów pomników historii” we współpracy z UM w Lublinie, inaugurujące proces budowy silnej marki pomnika historii. Na spotkaniu zaprezentowano działania i plany NID związane z monitoringiem pomników historii w celu zapewnienia najwyższej jakości prowadzonych prac konserwatorskich oraz – opracowane na zlecenie NID – logo pomnika historii (uprzednio zaakceptowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego). Na prośbę Kancelarii Prezydenta RP rozesłano także ankietę dotyczącą systemu zarządzania obiektami uznanymi za pomniki historii oraz najpilniejszych potrzeb w tym zakresie. Ankieta została opracowana w Kancelarii Prezydenta RP przy wsparciu merytorycznym NID. Z uwagi na niezwykle napięty termin, udało się zebrać 36 ankiet (w dużej mierze przygotowanych przez oddziały terenowe NID we współpracy z gospodarzami miejsc), które przekazano do Generalnego Konserwatora Zabytków z prośbą o przekazanie do Kancelarii Prezydenta RP. Przeprowadzono także 25 wizje lokalne w celu monitorowania sposobu zarządzania pomnikami historii.

Opracowano także założenia do systemowego monitorowania PH w Polsce. Podjęto działania w kierunku powołania zespołu zadaniowego, który przygotowuje analizę formalno-prawną i opracuje ramy projektu systemowego monitorowania pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa.

W związku z organizowanym przez NID 4. Europejskim Forum Dziedzictwa przygotowano publikację nt. pomników historii prezentującą najcenniejsze obiekty zabytkowe w Polsce (wersja polska i angielska).

- **Realizacja części zadań resortu kultury wynikających z przystąpienia Polski do Konwencji światowego dziedzictwa UNESCO z 1972 r., a w szczególności prowadzenie prac nad zapewnieniem standardów ochrony, konserwacji i prezentacji miejsc Światowego Dziedzictwa, monitorowanie i ocenianie ich stanu, koordynowanie prac nad przygotowaniem planów zarządzania oraz czuwanie nad ich realizacją na zlecenie Ministra**

Celem zadania jest wspomaganie ochrony polskich miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W minionym okresie przygotowano 4 raporty rządowe dotyczące stanu utrzymania miejsc Światowego Dziedzictwa w Polsce. W listopadzie 2011 r., odbyła się misja ekspertów Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i ICOMOS (Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc) w ramach monitoringu kontrolnego dotyczącego stanu zachowania Hali Stulecia we Wrocławiu. Ponadto, przygotowano i złożono wnioski do Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO o wpis na Listę Światowego Dziedzictwa kopalni soli w Bochni (w ramach rozszerzenia wpisu kopalni soli w Wieliczce). Narodowy Instytut Dziedzictwa zakończył także prace nad wnioskiem w sprawie wpisania zespołu cerkwi z polskiego i ukraińskiego regionu Karpat na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. Zorganizowano także specjalistyczną konferencję pt. „Fenomen drewnianej cerkwi” połączoną z objazdem naukowym po cerkwiach z terenów Polski i Ukrainy podsumowującą prace nad wnioskiem i promującą wartość wybranych obiektów w skali światowej. Udział w konferencji wzięli zarówno specjaliści ze strony ukraińskiej, jak

i polskiej, a także grono decydentów, użytkowników i właścicieli zabytkowych obiektów (łącznie ok. 50 osób).

Przygotowano również wstępne materiały dotyczące potencjalnego wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa kopalni srebra w Tarnowskich Górach oraz uczestniczono w pracach grupy roboczej opracowującej wniosek o renominację Puszczy Białowieskiej.

Trwały prace nad przygotowaniem deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości dla wszystkich miejsc światowego dziedzictwa, których elementem było zorganizowanie warsztatów dla przedstawicieli opiekunów miejsc światowego dziedzictwa.

W omawianym okresie zakończono realizację, we współpracy z PKN ICOMOS oraz partnerami norweskimi, projektu finansowanego z Funduszy Wymiany Kulturalnej pt. *Doskonalenie systemów ochrony i zarządzania dóbr wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Opracowanie deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości i wskaźników monitoringu w oparciu o doświadczenia Norwegii i Polski*. W ramach realizacji projektu odbyły się 4 spotkania robocze ekspertów oraz warsztaty szkoleniowe dla przedstawicieli miejsc Światowego Dziedzictwa w Polsce. Miała również miejsce promocja projektu w trakcie sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO w Paryżu. Dodatkowo rozpoczęto prace nad stworzeniem bazy danych dla monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa. W ramach projektu wydano także publikację podsumowującą, zorganizowano międzynarodową konferencję prezentującą wyniki projektu w Kopalni Soli w Wieliczce (ponad 100 uczestników). W ramach tworzenia narzędzi systemowych do prowadzenia monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa opracowano struktury do projektu i budowy bazy danych.

W okresie sprawozdawczym prowadzony był także bieżący monitoring miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa. W związku z planowanymi lub prowadzonymi pracami inwestycyjnymi oraz kontrolą stanu zachowania przeprowadzono 14 lustracji terenowych polskich miejsc Światowego Dziedzictwa (m.in. Hala Stulecia we Wrocławiu, Park Mużakowski, Warszawa – Stare Miasto).

- **Realizacja programów szkoleniowych i informacyjnych na rzecz służb konserwatorskich i środowisk związanych z opieką nad zabytkami**

Celem zadania jest doskonalenie zawodowe w obszarze ochrony zabytków. W ramach zadania NID prowadzi stałą działalność wydawniczą (przygotowano do druku dwa numery „Ochrony Zabytków”, „Kurier Konserwatorski” nr 9 i 10, „Teki Krakowskie” XVI i XVII oraz „Informator Archeologiczny” za rok 1999), a także przygotowano do druku kolejny tom publikacji słownika angielsko-polskiego „Architektura krajobrazu i sztuka ogrodowa” i kolejne tomy monografii „Kazimierza Stronczyńskiego opisy i widoki zabytków w Królestwie Polskim 1844-1855”. Wydany w roku 2010 tom I „Sprawozdanie ogólne”, otrzymał wyróżnienie w konkursie na Najtrafniejszą Szatę Edytorską Książki Naukowej, odbywającym się podczas XVII Wrocławskich Targów Książki Naukowej w marcu 2011 r.

W roku 2011 ukazał się także długo oczekiwany, kolejny tom zawierający artykuły dotyczące wyników badań archeologicznych przeprowadzonych w związku z budową dróg krajowych

i autostrad w Polsce. Wydana przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, pod redakcją prof. dr. hab. Sławomira Kadrowa publikacja zatytułowana „Raport 2005-2006”, jest kontynuacją i rozwinięciem publikacji wydawanych przez Ośrodek Ratowniczych Badań Archeologicznych oraz Ośrodek Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego.

NID zorganizował też doroczne obchody Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w Gnieźnie, któremu towarzyszył objazd studialny na Ostrów Lednicki oraz konferencja specjalistyczna pt. „Rejestr jako narzędzie ochrony zabytków”.

NID podjął też współpracę z Generalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w celu koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego i kulturowego w Polsce (obszary współpracy to m.in. obszary chronione wg dyrektywy INSPIRE, ochrona krajobrazu, prawne formy ochrony w Polsce, edukacja).

Zorganizowanemu przez NID Pierwszemu Ogólnopolskiemu Spotkaniu Opiekunów pomników historii towarzyszyło ogólnopolskie spotkanie konserwatorów samorządowych, w którym przedstawiciele NID brali czynny udział. Ponadto przedstawiciele NID brali aktywny udział (jako referenci i uczestnicy dyskusji) w odbywających się na terenie całego kraju spotkaniach i konferencjach konserwatorskich oraz przygotowali kilkadziesiąt artykułów do czasopism branżowych. Kontynuowano również współpracę z uczelniami wyższymi, w szczególności z Politechniką Warszawską (z Wydziałem Inżynierii Lądowej) oraz Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu (z Instytutem Prehistorii – prowadzone wspólnie studia podyplomowe).

Ponadto, Instytut zorganizował szkolenie m.in. dla Wydziału Prewencji Komendy Głównej Policji, a także szkolenie dla wolontariuszy w ramach współpracy z fundacją Witaj Warszawo do programu "Przytul Zabytek".

- **Realizacja programów i kampanii społecznych w zakresie edukacji na rzecz dziedzictwa**

Celem zadania jest informowanie opinii społecznej o wartości dziedzictwa. W ramach tego zadania prowadzono koordynację krajową i regionalną przygotowań do tegorocznej edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w Polsce, obchodzonych w 2011 roku pod hasłem „Kamienie milowe” (negocjacje patronatów strategicznych i medialnych na szczeblu krajowym, prowadzenie serwisu internetowego i profilu na Facebook, produkcja i promocja klipu telewizyjnego oraz druk i dystrybucja materiałów promocyjnych, wsparcie merytoryczne organizatorów w regionach, zorganizowanie konferencji prasowej w siedzibie PAP, podpisanie długofalowego porozumienia o współpracy z telewizją Discovery). NID był też współorganizatorem ogólnopolskiej inauguracji EDD na Ostrowie Lednickim i w Gnieźnie.

Według statystyk w EDD 2011 wzięło udział około 250 000 osób, które odwiedziły 1381 wydarzeń w 258 miejscowościach. Stronę www.edd2011.pl odwiedziło 25 000 użytkowników (wzrost o 41% w porównaniu z 2010 rokiem). Rozstrzygnięto także konkurs towarzyszący edycji 2011 który odbywał się pod hasłem „Graj w dziedzictwo”, realizowany – wzorem lat ubiegłych – wspólnie z Fundacją Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Przedstawiono także temat EDD na rok 2012, który brzmi „Tajemnice codzienności”. Temat został zatwierdzony przez MKiDN. Program EDD na przyszły rok ma się koncentrować wokół promocji zasad ochrony dziedzictwa niematerialnego.

Kontynuowano również realizację programu „Wolontariat na rzecz dziedzictwa” i rozbudowę bazy danych dla wolontariuszy i organizatorów. Stronę programu w okresie sprawozdawczym odwiedziło około 5000 użytkowników. We współpracy ze Stowarzyszeniem „Borussia” zrealizowano program wolontariacki „Zaginione wioski Puszczy Piskiej”. Upowszechniano także wyniki konkursu architektonicznego zrealizowanego we współpracy z UM Województwa Warmińsko-Mazurskiego pod hasłem „Twój dom – dialog z tradycją” poprzez organizację wystawy. Realizowano również współpracę ze Stowarzyszeniem Historyków Sztuki w ramach projektu „Sztuka na kółkach”.

Przedstawiciele NID prowadzą też stałą współpracę z lokalnymi władzami i stowarzyszeniami na rzecz promocji materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionów (konsultacje merytoryczne, kwerendy, udział w pracach jury). Niezwykle ważnym wydarzeniem, w którym aktywnie wzięło udział 21 wolontariuszy, było 4. Europejskie Forum Dziedzictwa we Wrocławiu, którego współorganizatorem – obok Rady Europy i Komisji Europejskiej – był Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Zrealizowano również edycję 2010 konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku „Sybilla”, poprzedzoną przeprowadzeniem konkursu rzeźbiarskiego na nową statuetkę. Na konkurs wpłynęły 163 zgłoszenia, 9 zostało nagrodzonych i 23 wyróżnionych. Uroczystość wręczenia nagród zorganizowano we współpracy z Muzeum Okręgowym w Toruniu.

Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadził również działania informacyjne na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego przy wykorzystaniu internetu oraz mediów społecznościowych. Portal internetowy NID pod adresem www.nid.pl alias www.zabytek.pl odwiedziło w 2011 roku 315 646 użytkowników. Na profilu Narodowego Instytutu Dziedzictwa na portalu Facebook w 2011 roku zarejestrowanych było 733 fanów.

W ramach promocji dziedzictwa archeologicznego, Instytut zrealizował wspólnie z Muzeum Archeologicznym w Poznaniu wystawę pod tytułem Arche(o)typy, prezentującą bezprecedensowy w skali europejskiej konserwatorski program ratowniczych badań archeologicznych w miejscach budowy dróg i autostrad.

NID objął też patronatem honorowym konkurs fotograficzny „Wiki lubi zabytki” realizowany przez Wikipedię Polska w ramach ogólnoeuropejskiego projektu „Wiki Loves Monuments”. Celem konkursu było budowanie świadomości społecznej dotyczącej wartości obiektów zabytkowych.

Od 2011 r. NID jest też współwydawcą „Spotkań z zabytkami” i „Wiadomości konserwatorskich”.

- **Podejmowanie współpracy z właścicielami i zarządcami zabytków na rzecz właściwego zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz promowanie zasad opieki nad zabytkami**

Celem zadania jest promowanie dobrych praktyk w zakresie opieki nad zabytkami. W ramach zadania zrealizowano tegoroczną edycję konkursu „Zabytek zadbane”, za którego prowadzenie od tego roku odpowiada NID. W ramach realizacji opracowano 57 wniosków obiektów zgłoszonych do konkursu „Zabytek zadbane”, przeprowadzono 51 lustracji oraz sporządzono 51 opinii (6 wniosków nie spełniało kryteriów formalnych). Jury wyłoniło 4 laureatów i 10 wyróżnionych. Uroczyste wręczenie nagród odbyło się podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w Gnieźnie.

Podjęto współpracę z Polską Organizacją Turystyczną w ramach merytorycznego wsparcia konkursu na najlepiej zrewitalizowany obiekt zabytkowy przeznaczony na cele turystyczne.

Podpisano również porozumienie z UKSW na temat organizacji kursów specjalistycznych z zakresu zarządzania dziedzictwem dla właścicieli i gospodarzy zabytków sakralnych oraz jednostek samorządu terytorialnego. Uruchomienie realizacji projektu przewiduje się pod koniec 2012 r.

- **Prowadzenie specjalistycznej biblioteki w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz zarządzania dziedzictwem kulturowym;**

Celem zadania jest gromadzenie i udostępnianie publikacji tematycznych. W okresie sprawozdawczym zbiory biblioteki NID wzbogaciły się o 644 zakupionych woluminów oraz 1344 przyjętych w formie darów i wymiany.

W roku 2011 katalog biblioteki został udostępniony on-line. Z wersji internetowej katalogu skorzystały 4282 osoby. Czytelnie NID w Warszawie oraz innych miastach odwiedziło 621 osób.

- **Realizacja współpracy międzynarodowej na rzecz dziedzictwa kulturowego i jego ochrony w zakresie powierzonym przez Ministra**

Celem zadania jest aktywne uczestnictwo w międzynarodowych forach i organizacjach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego. W roku 2011 jednym z ważniejszych zadań realizowanych przez NID w ramach współpracy międzynarodowej należy zaliczyć prace w europejskiej grupie eksperckiej, zajmującej się rolą problematyki ochrony dziedzictwa w działaniach Unii Europejskiej i poinformowanie o przejęciu przewodnictwa w grupie przez Polskę w roku 2012, zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W imieniu MKiDN przewodnictwo realizować będzie NID.

Do najważniejszych wystąpień w minionym okresie zaliczyć należy wystąpienie podczas dorocznego europejskiego spotkania szefów narodowych agencji ds. dziedzictwa (European Heritage Heads Forum), udział w spotkaniach grupy monitorującej dziedzictwo kulturowe w krajach basenu Morza Bałtyckiego, konferencję na temat Europejskiego Znaku Dziedzictwa

zorganizowaną przez Prezydencję Węgierską, udział w spotkaniu oficjalnych punktów kontaktowych do spraw raportu okresowego UNESCO, udział w 35. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO, udział w dwutygodniowym kursie dotyczącym zarządzania i monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa, oraz udział w imieniu Generalnego Konserwatora Zabytków w corocznym spotkaniu niemieckich konserwatorów landowych.

W roku 2011 Narodowy Instytut Dziedzictwa we współpracy z Radą Europy i Komisją Europejską zorganizował 4. Europejskie Forum Dziedzictwa, które odbyło się we Wrocławiu w dniach 10-12 października jako jedno z oficjalnych wydarzeń Polskiej Prezydencji. Po uzgodnieniach z Radą Europy i Komisją Europejską przyjęty został zaproponowany przez NID temat z zakresu potencjału ekonomicznego zabytków, który brzmiał: „Doceń dziedzictwo! Dziedzictwo europejskie i rozwój gospodarczy”. W spotkaniu wzięło udział ponad 250 ekspertów z Europy i Stanów Zjednoczonych. Dodatkowo obrady były transmitowane na żywo za pośrednictwem Internetu. Narodowy Instytut Dziedzictwa przygotował także dwie wystawy prezentowane podczas 4. Europejskiego Forum Dziedzictwa – *Kamienie milowe* – przedstawiająca historię Polski oraz wystawę prezentującą realizację programu Europejskich Dni Dziedzictwa w poszczególnych krajach europejskich.

Kontynuowano także współpracę z Prawnym Forum Dziedzictwa Europejskiego (European Heritage Legal Forum), którego doroczne spotkanie zorganizował NID we Wrocławiu.

W ramach współpracy z UNESCO, NID podjął się zorganizować w 2012 roku (za aprobatą MKiDN) spotkanie eksperckie dotyczące kryterium VI wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz wartości niematerialnych (podjęto ustalenia merytoryczne i organizacyjne z Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i English Heritage). W roku bieżącym eksperci NID wzięli udział w 18. Zgromadzeniu Ogólnym Państw Stron Konwencji Światowego Dziedzictwa, które odbyło się w siedzibie głównej UNESCO w Paryżu.

Na zaproszenie International National Trust Organization, przedstawiciel NID uczestniczył w Central European Cross-border Collaboration Project, gdzie wraz z innymi przedstawicielami krajów Europy Środkowej miał okazję poznać sposoby zarządzania zabytkowymi rezydencjami na terenie Szkocji.

NID był też współorganizatorem polsko-niemieckiej konferencji i objazdu "Architektura ryglowa - wspólne dziedzictwo ANTIKON 2011".

W ramach współpracy wschodniej prowadzono konsultacje z Samorządem Grodzieńskim i uniwersytetem w Grodnie w ramach Rządowego Programu „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą”, dotyczące ochrony i konserwacji polskich cmentarzy na Grodzieńszczyźnie. Kontynuowano także współpracę z partnerami z Ukrainy, której celem jest ratowanie obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Żółkwi i zachodniej Ukrainy. Podjęto współpracę z przedstawicielami litewskimi mającą na celu rozpoznanie obiektów dziedzictwa kulturowego znajdujących się w Rejonie Wileńskim. Kontynuowano współpracę z Uniwersytetem Kultury i Sztuki w Mińsku, zrealizowano kolejną edycję Akademii Nieświeskiej pod hasłem " Określenie wartości zabytkowych i formułowanie

wytycznych konserwatorskich” (w Polsce) i „Ochrona i konserwacja zabytków architektury sakralnej” (na Białorusi).

Przedstawiciele dyrekcji NID przeprowadzili także rozmowy o możliwościach współpracy bilateralnej z dyrekcją departamentu ochrony dziedzictwa Ministerstwa Kultury Litwy, na zaproszenie strony litewskiej.

- **Centrum Kompetencji w ramach programu wieloletniego "KULTURA +"**

Zgodnie z zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nr 28 z dnia 24 maja 2011 r. wprowadzono zmiany w statucie NID, polegające na dodaniu par. 4a, który stanowi, że Instytut pełni funkcję Centrum Kompetencji w ramach programu wieloletniego „KULTURA+” w zakresie digitalizacji zabytków i muzealiów.

Zadania w obszarze muzealiów Centrum Kompetencji NID realizuje w ścisłej współpracy z Narodowym Instytutem Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Przedstawiciele NID uczestniczą w pracach grup eksperckich działających przy NIMOZ. W III kwartale podpisano porozumienie z NIMOZ, które m.in. umożliwiło współfinansowanie działań na rzecz digitalizacji muzealiów ze środków programu WPR Kultura+.

W obszarze zabytków NID realizuje zadania Centrum Kompetencji poprzez wykonywanie skanów 3D najcenniejszych lub najbardziej zagrożonych zabytków oraz skanowanie decyzji o wpisie do rejestru zabytków. W roku 2011 wykonano m.in. dokumentację 3D kościoła św. Anny w Warszawie, grodu pierwszych Piastów na Ostrowie Lednickim, cerkwi w Owczarach. Na podstawie zdjęć balonowych i latawcowych wykonano także modele 3D grodzisk w Samborach, gm. Wizna oraz Grodzisku, gm. Grębków.

W roku 2011 zakupiono nowy model skanera 3D, o dużo lepszych parametrach technicznych od sprzętu dotychczas użytkowanego przez NID. Podpisano również porozumienie z Wydziałem Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej, mające na celu opracowanie standardu fotogrametrycznego dokumentacji obiektów zabytkowych.

Niezależnie kontynuowano realizację projektu CARARE, który ma na celu opracowanie standardu cyfrowego formatu danych o zabytkach architektury i archeologii w portalu EUROPEANA i zasilanie zbiorem dokumentacji cyfrowych zabytków Polski. W ramach realizacji zadania w 2011 r., trwało opracowanie kolekcji: modeli 3D, pomników historii, zamków, stanowisk archeologicznych (kilka tysięcy obiektów cyfrowych dotyczących ok. 200 zabytków z terenu kraju) Przedstawiciele NID wzięli także udział w spotkaniu roboczym partnerów projektu CARARE oraz uczestniczyli w pracach grup roboczych. Odbyło się także testowanie aplikacji do opisywania metadanych, opisanie metadanych dla próbki materiałów NID (48 obiektów cyfrowych). Rozpoczęto również budowę systemu do zarządzania zasobami multimedialnymi cyfrowymi o zabytkach i prezentacji w Europeanie (repozytorium cyfrowe) wraz z portalem internetowym integrującym dane mapowe gromadzone w ramach budowy infrastruktury informacji przestrzennej z danymi CARARE.

Dla potrzeb projektu CARARE przygotowano 4 kompletne modele 3D oraz wykonano modelowanie danych dla sześciu kolejnych. W minionym półroczu opracowano także profile

metadanych dla potrzeb projektu CARARE oraz przygotowano prototyp aplikacji do pozyskiwania i generowania metadanych. Na wniosek DMP zgłoszono także liczne propozycje zmian w treści wieloletniego programu KULTURA+.

Ponadto, ekspert Narodowego Instytutu Dziedzictwa brał udział w spotkaniach Polskiego Komitetu Programu Informacja dla Wszystkich UNESCO.

- **Inne zadania zlecone przez MKiDN**

W ramach innych zadań, zleconych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków i realizowanych w 2011 r., do najważniejszych należą:

- Opracowanie dokumentów z zakresu Strategii Zarządzania Dziedzictwem, jako wkładu merytorycznego do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2018;
- Udział w konsultacjach projektu Krajowej Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju;
- Opracowanie i przesłanie uwag do rządowego projektu Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego;
- Organizacja XI i XII posiedzenia Komitetu ds. Światowego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce;
- Przygotowania związane z wprowadzeniem nowej wersji bazy danych o dziedzictwie prowadzonej z inicjatywy Rady Europy HEREIN;
- Wykonywanie zadań instytucji zarządzającej priorytetem "Digitalizacja zabytków i muzealiów" w ramach programu Ministra "Zasoby cyfrowe", co w 2011 r. obejmowało rozliczenie przyznanych dofinansowań;
- Wykonywanie zadań instytucji zarządzającej priorytetem "Ochrona zabytków archeologicznych" w ramach programu Ministra "Dziedzictwo kulturowe" na 2011 r., na co złożyło się: zakończenie procedur dotyczących przyznania dofinansowania, zawarcie umów i ewentualnych aneksów, złożenie dyspozycji przekazania środków, monitorowanie realizacji zadań;
- Wykonywanie zadań instytucji zarządzającej priorytetem "Ochrona zabytków archeologicznych" w ramach programu Ministra "Dziedzictwo kulturowe" na 2012 r., na co złożyło się: udzielanie zainteresowanym informacji o warunkach naboru, ocena formalna złożonych wniosków, przygotowanie ich do oceny przez Zespół ekspertów;
- **Zarządzanie Parkiem Mużakowskim.** Poza bieżącymi pracami związanymi z rewaloryzacją parku i pracami naprawczymi w wyniku powodzi, przeprowadzono remont konserwatorski Mostu Arkadowego (dofinansowanie ze środków unijnych 85%), współdziałano z partnerem niemieckim przy odbudowie Mostu Angielskiego na Nysie Łużyckiej i organizacji uroczystego otwarcia mostu, opracowano stronę internetową Parku Mużakowskiego, zrealizowano projekt zabezpieczenia relikwów i odtworzenia historycznej kompozycji na Tarasie Domku Angielskiego i w jego otoczeniu.
- Prowadzono intensywnie działania na rzecz pozyskania siedziby dla NID przy ul. Rakowieckiej 21 w Warszawie.